

บทคัดย่อ

บทคัดย่อวิทยานิพนธ์ เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร

ผลของการเข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ ของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ ในจังหวัดเชียงใหม่

โดย

นายพูนสิน เจียมประโคน

ตุลาคม 2543

ประธานกรรมการที่ปรึกษา: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บุญสม วราเอกศิริ

ภาควิชา/คณะ: ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร คณะธุรกิจการเกษตร

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ทราบถึงข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคมและการบริหารจัดการที่ดินของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ 2) เปรียบเทียบผลของการเข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม และ 3) เพื่อทราบถึงปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรในการดำเนินงานเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้คือเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ ในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi-stage random sampling) จำนวน 210 ราย โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และผ่านการทดสอบความตรงและความเที่ยงแล้ว จากนั้นนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูป เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (SPSS/PC⁺) ผลการวิจัยมีดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลมีอายุเฉลี่ย 48 ปี เกือบทั้งหมด (ร้อยละ 82.86) จบการศึกษาระดับประถมศึกษา และส่วนใหญ่สมรสแล้ว เกษตรกรมีรายได้รวมต่อปีจากภาคการเกษตรและนอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 92,011 บาท มีสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 5 คน โดยครึ่งหนึ่งมีแรงงานในครอบครัว 3-4 คน และเกือบทั้งหมด คือ ร้อยละ 86.66 ไม่มีแรงงานที่เป็นแรงงานคินถิ่น เกษตรกรร้อยละ 80.00 มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินถือครองทั้งหมด และเกือบสองในสาม (ร้อยละ 65.71) มีน้ำไม่เพียงพอ

กับการทำการเกษตร และร้อยละ 85.71 มีข้าวที่ผลิตเองบริโภคอย่างเพียงพอ ประมาณสองในสาม (ร้อยละ 66.37) เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร กลุ่มสหกรณ์การเกษตร และกลุ่มลูกค้านาคาการเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และเกษตรกรมีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเฉลี่ย 5 ครั้งต่อปี โดยเกือบสองในสามมีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ชลประทาน, เจ้าหน้าที่ประมง 1-2 ครั้งต่อปี และครึ่งหนึ่งมีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ และเจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดิน 1-2 ครั้งต่อปีเช่นเดียวกัน และเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 95.24) ไม่เคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และเกษตรกรเคยเข้าฝึกอบรมเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริเฉลี่ย 3 ครั้งต่อปี

ส่วนการบริหารและการจัดการที่ดินของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 14 ไร่ และเกือบทั้งหมด คือ ร้อยละ 92.38 มีพื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ เฉลี่ย 13 ไร่ โดยแบ่งเป็นพื้นที่ปลูกข้าวเฉลี่ย 5 ไร่ พื้นที่สระเก็บกักน้ำเฉลี่ย 2 ไร่ พื้นที่ปลูกไม้ผลและพืชไร่เฉลี่ย 5 ไร่ และพื้นที่บริเวณที่อยู่อาศัยและปลูกผักสวนครัวเฉลี่ย 1 ไร่

เมื่อวิเคราะห์ผลของการเข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริทางด้านเศรษฐกิจและสังคม พบว่าเกษตรกรผู้ให้ข้อมูลมีผลผลิต ผลตอบแทน ทรัพย์สิน การมีส่วนร่วมในสังคม การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ การฝึกอบรม และได้รับการยกย่องนับถือเพิ่มขึ้นหลังจากเข้าร่วมโครงการ ยกเว้นการมีเวลาว่าง พบว่า หลังจากเข้าร่วมโครงการเกษตรกรรมมีเวลาว่างลดลง และเมื่อวิเคราะห์ด้วยสถิติ Siegel's Sign Test พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนหนี้สินของเกษตรกร เมื่อวิเคราะห์ด้วยสถิติ Siegel's Sign Test พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ หลังจากเข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรกรมีหนี้สินเท่าเดิม

สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ในส่วนของปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากตัวเกษตรกรเอง พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการขาดแคลนเงินทุนมากที่สุดถึง ร้อยละ 90.00 รองลงมา ร้อยละ 44.28 มีที่ดินทำกินน้อย ส่วนปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากนักส่งเสริม พบว่า ผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมด คือ ร้อยละ 84.76 ระบุว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมขาดความต่อเนื่องในการส่งเสริมโครงการให้แก่เกษตรกร ส่วนปัญหาและอุปสรรคอื่นๆ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ระบุว่า ราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ แต่ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น ถึงร้อยละ 81.43 รองลงมา ร้อยละ 66.19 ระบุว่าปุ๋ยและยาฆ่าแมลงมีราคาแพง และร้อยละ 65.71 ระบุว่าขาดแคลนน้ำเพื่อใช้ในการเกษตรในช่วงหน้าแล้ง